

[Birthe Hansen]

består af de samme amtsrådsmedlemmer, som man måske vil rejse en sag imod.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg skulle lige være sikker, inden jeg svarede fru Birthe Hansen. Den mulighed er der naturligvis også i dag. Der er intet ændret i det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 84:

Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

(Fremsat 22/2 84).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 4-5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 94:

Forslag til lov om teatervirksomhed.

Af Ole Espersen (S), Birthe Hansen (SF) og Tinning (VS) m.fl.

(Fremsat 6/3 84).

5) Første behandling af lovforslag nr. L 95:

Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

Af Bernhard Baunsgaard (RV) m.fl.

(Fremsat 6/3 84).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Uden at der nu egentlig skulle være tale om en gennemgribende lovrevision på teaterområdet, har vi i dag ikke mindre end tre forslag på bordet, som drejer sig om dette emne, og det er da glædeligt, for så vidt som det altid er glædeligt at diskutere kulturpolitik, når man i øvrigt ellers altid taler økonomi.

Der er nu nok en hel del økonomi i dette her, og det skal jeg vende tilbage til, ikke mindst når jeg omtaler regeringens eget forslag, men lad mig starte med kort at give min vurdering af de to øvrige forslag.

Det forslag til lov om teatervirksomhed, der er fremsat af S, SF og VS, må regeringen afvise af flere grunde. For det første af økonomiske grunde, og det kan ikke overraske nogen. Forslaget indeholder merudgifter på, lad os rundeligt sige 16 mill. statslige kr. og – skønner man – ca. 4 mill. amtslige kr., og det er altså ca. 20 millioner offentlige kroner.

Jeg er udmærket klar over, at det, der oprindelig blev drøftet på konferencer rundt omkring, var et højere beløb, og jeg synes, det er prisværdigt, at man har forsøgt at skære det til – formodentlig under hensyntagen til den almindelige økonomiske situation, men stadig væk må jeg sige, at vi må afvise det forslag.

Jeg synes også, der er noget i konstruktionen, som virker utiltalende. Jeg er ikke nogen stor tilhænger af den indbyrdes afhængighed, man har bundet forslagens forskellige dele sammen med, og jeg vil gerne begrunde hvorfor.

Sidste finansår lykkedes det at skaffe en ekstra bevilling til Det rejsende Landstater, som havde store økonomiske problemer og gammel gæld, en ekstra bevilling på 4 mill. kr., som fik udryddet gælden og gjorde godt, hvor den faldt. Den faldt på et tørt sted.

Men hvis det skulle ske med den nye indbyrdes afhængighed, er jeg bange for, at sådanne redningsmanøvrer på rette tid og sted ville have meget svært ved at finde sted, fordi det uvægerlig ville trække en hel bunke konsekvenser med sig, som ville hindre, at man omprioriterede.

Jeg vil også tillade mig at gøre opmærksom på, at netop omprioritering jo hele tiden har været et begreb, jeg har gjort meget ud af, for jeg tror, det er helt nødvendigt ikke mindst på det kulturelle område, hvor nye ting opstår, hvor ting udvikler sig på ét om-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

råde hurtigere end på andre, hvor der pludselig opstår en interesse for noget og en interesse dør for noget andet. Der er det altså et vældig stift system, hvis man på alle måder kobler alle elementer sammen, og undskyld mig, men jeg tror faktisk, at det forhindrer mere nytænkning, end det skaber. Det forhindrer flere muligheder for pludselig at lade noget nyt vokse på bekostning af noget andet, hvis man i den grad har bundet det hele sammen i denne budgetmæssige konstruktion.

Selve substansen i forslaget, at give flere penge til teaterområdet, er der vel ingen, der sagligt set kan sige noget imod. Selvfølgelig er der ikke det. Selvfølgelig kan pengene bruges, og de kan utvivlsomt også bruges godt. Der er altså bare lige det at sige til det, at når man som minister er ansvarlig for et større område end alene teaterområdet, så er man jo nødt til at skæve til: hvordan er det nu egentlig med alle andre områder? Er det i det hele taget teaterområdet, som trænger mest? Jeg må nok sige, at det er ikke min opfattelse. Det har jeg også tidligere givet udtryk for. Står det til min prioritering, så er det ikke teaterområdet, der trænger mest til penge.

Men det er klart, at teatrene har en bevågenhed i offentligheden, i pressen, som mange andre af kulturministeriets klienter eller kunder ikke har. Der er ikke mange journalister, der skriver om museerne – medmindre museerne skælder ministeren ud, det hjælper lidt. Der er ikke ret mange journalister, der skriver om arkiverne eller om forskningsbibliotekerne, som også piver, som også er blevet beskåret i årevis, og som har grund til at gøre opmærksom på, at de har problemer. Det er naturligvis ikke sagt som en bebrejdelse mod teaterverdenen, for de kan jo ikke gøre for, at de er mere interessante, men man skal bare passe på, at man ikke alene fokuserer på et område, som har den største bevågenhed. Som sagt, substansen, mere støtte, mere opmuntring og flere aktiviteter, det er jo svært at have noget imod. Det er klart. Men jeg må altså sige, at dette helhedssyn gør, at jeg ikke kan støtte, at det i disse tider er teaterområdet – som har haft en kraftigere udvikling end næsten alle andre områder på det kulturelle felt – som nu skal have noget ekstra oveni.

Der er en anden ting, jeg føler mig meget lidt tiltrukket af i forslaget fra socialdemokratiet, SF og VS, og det er, at man nu igen forsøger at skabe et system og en struktur og bruger penge og kræfter på det. Her tænker jeg på udvidelsen af teaterrådet. Jeg vil ikke bestride, at det nuværende teaterråd nok har for meget at lave. De har for stor en arbejdsbyrde, og de er kun tre mennesker. Det vil jeg ikke bestride, og det er også muligt, at det skal udvides, men nu vil man begynde at bygge det ud og få organisationer til at udpege medlemmer, få mere sekretariat osv. Efterhånden løber det altså op i – efter vores skøn i kulturministeriet – 1 mill. kr. til at forbedre systemet, til at forbedre det, der strukturerer og ordner kulturen, i stedet for at forsøge at klare sig med mindst muligt her og så til gengæld give pengene til selve aktiviteterne. Det tiltaler mig som sagt ikke meget.

Jeg må også sige, at med den kritik, der med jævne mellemrum retter sig mod det, man kunne kalde konsulentmodellen, som vi har på bl.a. filmområdet, synes jeg ikke, det virker særlig tiltrækkende eller tiltrængt, at man nu også på teaterområdet vil lave en sådan model ved at tilknytte konsulenter til teaterrådet.

Endelig er der selvfølgelig et afgørende punkt, man må tage afstand fra i forslaget, nemlig ordet »skal« over for amter og kommuner. Det harmonerer, som jeg vist har sagt 50 gange efterhånden fra denne talerstol, ikke med regeringens bestræbelser på at dæmpe de offentlige udgifter bl.a. ved at fjerne milliarder af kroner i bloktilskud fra kommuner og amtskommuner. Så kan vi ikke lægge nye opgaver ud til dem, hvor fornuftigt og hvor formålstjenligt og hvor veldædigt et formål det ellers kunne være. Det hænger ikke sammen. Jeg beder socialdemokratiet betænke, om man, da man selv var ude i diskussioner om bloktilskuddene, på det tidspunkt ville have syntes, at det var rimeligt samtidig at gå ind for nogle flere obligatoriske udgifter.

Med hensyn til det forslag til ændring af lov om teatervirksomhed, der er fremsat af hr. Bernhard Baunsgaard fra det radikale venstre, må jeg sige, at det umiddelbart forekommer betydelig mere spiseligt. Jeg kender hr. Bernhard Baunsgaards varme følelser for det eksperimenterende teater, og det synes

[Ministeren for kulturelle anliggender]

jeg også forslaget tilgodeser. Jeg er stadig væk også her noget tvivlende over for, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at sammenkæde støtten med Det kgl. Teaters bevillinger og tage en procentdel af dem og dele ud til forskellige formål. Det er naturligvis noget, vi kan få belyst og drøftet i udvalget, men jeg beder hr. Bernhard Baunsgaard overveje, hvad der ville ske, hvis man af en eller anden grund ville beskære Det kgl. Teater – eller forhøje bevillingerne til Det kgl. Teater. Igen får man disse følgevirkninger. Jeg kan se, hr. Tinning nikker til at forhøje bevillingerne til Det kgl. Teater. Det er fint, navnlig hvis hr. Tinning vil skaffe dækning for det et andet sted. Det giver altså disse følgevirkninger, som gør, at jeg er bange for, at så sker tingene ikke. Så kører vi videre med den fordeling af pengene i en evighed, uanset hvad der går op, hvad der går ned, og hvad der sker på et så livligt område som det kulturelle. Og livligt er det nu altså stadig væk, selv om mange har villet lade som om, at nu var det kulturelle liv altså ved at uddø, og at det var de sidste krampetrækninger, det gjorde i dag.

I den forbindelse tillader jeg mig – måske lidt uden for den almindelige procedure – at komme med nogle korte bemærkninger om det forslag, regeringen har fremsat. Der har været megen debat om teater i de seneste dage, i de seneste uger. Det har måske i mindre grad været en debat om det foreliggende forslag – det mener jeg heller ikke man kunne ophidses så vældigt over – men i højere grad været en debat om noget, ministeren i diverse aviser er citeret for at have sagt.

Må jeg sige til den voldsomme kritik, at forslaget har mere et økonomisk incitament end egentlig et kulturpolitisk. Det kan ikke komme bag på nogen, det kan man se af forslaget. Det har et meget enkelt princip, der går ud på, at de, der er med til at betale, skal også være med til at bestemme. Det går igennem, hvad enten det er stat eller amter. Det har bl.a. til formål at sikre, at staten, som trods alt er en væsentlig bidragsyder til disse tilskud, også får en mulighed for at lægge et niveau – eller rettere at være med til at lægge et niveau, for det er stadig væk amterne, der i tilfældet med landsdelsscenerne klart har den udfarende kraft. Det, man beder om fra kulturministerens side, er, at vi får løst det problem, der består for kulturministeriet i, at

hvis der går flere i teatret på abonnementsordningen, så skal vi i kulturministeriet inden for vores rammer ud at hente – det har vi gjort i de foregående år – tillægsbevillinger på 3 og 4 mill. kr. Det har kunnet ordnes i de tidligere år ved, at man har klaret sig med folkebibliotekernes dispositionssum, men nu er den kagekasse væk. Jeg beder altså om, at man betænker, at hvis der sker en yderligere stigning i publikumsantallet eller i tilskuddene, så skal vi i de kommende år ud og hente dem på museer eller biblioteker eller alle mulige andre steder. Det er ikke holdbart. Man må have mig undskyldt, men det er ikke holdbart, det kan vi ikke klare. Derfor må vi have en mulighed for at lægge låg på kassen, så vi siger: staten, kulturministeriet, folkettinget afgør det via en finanslovbevilling. For det er jo folkettinget, der afgør det, det er jo ikke noget, kulturministeren sidder og administrerer fredag eftermiddag, når gardinerne er trukket ned, og uden at der er nogen der opdager det. Der er tale om, at det tilskud, der fremover skal gives – og det bliver ikke et væsentlig lavere tilskud, der er slet ikke planer om at lave nedskæringer – det tilskud, som landsdelsscenerne eller abonnementsordningen skal have, kommer som et forslag på finansloven, og så må flertallet i folkettinget finde ud af, om de synes, at kulturministeren har været for fedtet, eller at hun har været for rundhåndet, eller at det passer nogenlunde. Det sidste kan da højst sandsynligt være tilfældet, fordi der netop ikke er planer om disse nedskæringer, som det nu pludselig er blevet til. Det er ikke noget nedskæringsforslag, men det er at give os en styringsmulighed, så vi ikke kun sidder og betaler halvdelen af gildet, men i øvrigt ikke har noget at skulle have sagt overhovedet på dette specielle område. For det er altså andre områder, der kommer til at betale for det her, det vil jeg gerne understrege. Det er ikke holdbart.

Endelig er der et princip i det, som også har noget med dette med landsdelsscenerne og budgetterne at gøre, nemlig det, der hedder fleksibilitet. Det savnede jeg i forslaget fra socialdemokratiet, SF og VS. Fleksibiliteten for landsdelsscenerne består bl.a. i, at de – som man lidt banalt kan sige det – får en pose penge en gang om året, og skulle der blive penge tilovers, ja så kan man overføre til året efter. Det betyder, at man kan spare

[Ministeren for kulturelle anliggender]

op. Det betyder, at man kan henlægge til de mere eksperimenterende forestillinger. Dette er ikke et forsøg på at lave ringere vilkår for det eksperimenterende teater, det er et spørgsmål om at give det en mening at være leder på et teater, det er et spørgsmål om at give det en bedre mulighed for at planlægge og føre over fra ét år til et andet. Også for at dække fuserne ind, for der er fuser, der vil være fuser, det vil der altid være på dette område.

Endelig ønsker vi en forenkling. Det er ikke ukendt for nogen, der beskæftiger sig med kulturpolitik her i denne sal, at vi har en abonnementsordning, som er yderst svær at finde ud af. Den er meget svært tilgængelig for ministre, for folketingsmedlemmer og for dem, der skal bruge den – og det sidste er nok det værste. Derfor vil vi forsøge at forenkle den. Derfor har vi bl.a. inddraget amterne i det. Endelig har vi villet lave en forenkling for egnsteatrene, som man tit har hørt klager fra. De har i hvert fald tit været hos ministeren og gjort opmærksom på, at hele dette system med lønmåneder er meget, meget svært at administrere, og det giver en stivhed i hele systemet, som er meget svær at leve med. Det ophæver vi nu for dem, således at egnsteatrene kan få tilskud, også hvis en kommune stiller et lokale til rådighed, for det er også penge værd. Så kan man også dér få den anden del refunderet fra staten. Det er ikke alene disse lønmåneder, det hele bliver gjort op i. Det er en klar forbedring for egnsteatrene.

Disse bemærkninger til indledning. Vi må naturligvis afvise de to øvrige forslag og henholde os til regeringens eget forslag.

Der har været megen diskussion om, hvorvidt man nu skulle have en gennemgribende revision af teaterloven. Det kan jeg udmærket godt se et behov for, men jeg kan også godt se, at hvis der skal sidde en kommission i adskillige år, som har til formål at lave en lovrevision, der bl.a. har den dyd, at den koster en bunke penge, så sker der ingenting. Jeg er betydelig mere tiltalt af en eller anden form for idéudvalg, hvor man sætter nogle mennesker sammen. Det behøver såmænd ikke engang at være kulturministeren, der bestemmer, hvem der skal sidde der, vil jeg gerne sige; det er ikke deri, det ligger. Men man kunne lave en lille arbejdsgruppe, der i løbet af relativ kort tid kan komme med nog-

le forskellige modeller til, hvad vi skal med vores teater – ikke med indholdet. Det er også noget, jeg har undret mig meget over at man har bebrejdet kulturministeren. Det er, som om kulturministeren skal vise vejen. Tusind tak, men var det egentlig ikke kulturministerens opgave alene at sørge for lovgivningen? Det er vel teaterfolk, aktive teaterfolk – direktører eller ledere eller skuespillere eller forfattere eller instruktører – der skal bestemme, hvor dansk teater skal hen. Jeg takker meget for tilliden, men jeg vil gerne have mig frabedt, at man vender sig til kulturministeren og siger: hvilket teater skal vi have, hvilket indhold skal vi have? Det er ikke mit bord.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal ellers nok prøve på at lade være at blive for provokeret under denne debat, men der faldt en udtalelse fra ministeren, som jeg alligevel ikke kan lade stå.

Ministeren meddelte, at det ikke havde været hendes formål at gøre forholdene for det eksperimenterende teater ringere. Nej, men hvordan skulle det også kunne lade sig gøre? Vi regner vel med, at der er knap 500 mill. kr. i offentlige penge på teaterområdet, og desuden er der godt 100 mill. kr., som folk betaler for at komme i teatret. Af disse omkring 600 mill. kr. er der én tredjedel af én pct., der bruges til det eksperimenterende teater. Hvordan skulle man kunne gøre forholdene værre for det eksperimenterende teater? Én tredjedel af én pct. – 2 mill. kr. – er der sat af til det egentlig eksperimenterende teater. Ringere kan det ikke blive.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Nu kunne hr. Bernhard Baunsgaard og jeg selvfølgelig involvere os i en lang diskussion om, hvad eksperimenterende teater er, men jeg går ud fra, at en af de ting, hr. Bernhard Baunsgaard tænker på, bl.a. er det turnerende teater, grupperne, der tager rundt, opsende teater osv., og der vil jeg da sige, at hvis kulturudvalget ikke er bekendt med denne bog, som hedder »Turnéteater 84/85« – jeg er ikke klar over, om man har fået den – så vil jeg anbefale, at man bare kigger på indholdsfortegnelsen. Der er ganske afgjort

[Ministeren for kulturelle anliggender]

meget få penge afsat – jeg vil ikke bestride hr. Bernhard Baunsgaards oplysninger, naturligvis ikke – men jeg vil godt sige, at de bliver til gengæld udnyttet i en forbløffende grad, så man næsten skulle tro, de samme penge blev brugt adskillige gange. Dertil kommer nok også nogle kommunale tilskud. Der er ifølge denne lille bog 52 grupper, der tager rundt i landet i turnerende teater. Det behøver ikke at være eksperimenterende det hele, o.k., men så er der til gengæld også forestillinger på de stationære teatre, som hr. Bernhard Baunsgaard nok alligevel vil omtale som eksperimenterende. Jeg vil bare nævne det, for at hele debatten ikke skal virke, som om man kun har et kongeligt teater og så et par landsdelsscener og så et eller andet, der vist nok rejser rundt. Der er faktisk mange grupper i gang. De kunne sikkert bruge det dobbelte antal kroner, det tvivler jeg ikke om, men de er der altså.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, de er der, bestemt – og heldigvis. Men man bliver nu ikke eksperimenterende, fordi man er opsøgende teater.

Må jeg ikke, når vi kommer ind på litteratur, vi bør læse, anbefale, at man læser bogen »Styr på teatret« af Jørgen Langsted, der er lektor i dramaturgi ved Århus universitet. Det er fra ham, jeg har oplysningerne. Ministeren bestred ikke, at det til det eksperimenterende teater drejer sig om foreløbig én tredjedel af én pct. af det, der bruges til teater af offentlige og private i dette land.

Ole Espersen (S):

På i alt fald ét område har vi oplevet en blomstringsperiode i de i øvrigt så vanskelige 1970'ere. Teaterlivet har udfoldet sig som aldrig tidligere. Det har været teatre af meget forskellig slags. Store og små. Etablerede og mindre etablerede. Faste og turnerende. Børne-, voksen- og inden for beskedne rammer også eksperimenterende teatre. Det skyldes, at befolkningen har haft og har vist et behov for disse kulturelle oplevelser. Det er i øvrigt det, som ministeren lige erkendte. Den megen interesse i dagspressen, radio og TV omkring teatret skyldes jo ikke alene, at teatermedarbejdere og fagforeninger skriver og udtaler sig. Det skyldes, at der simpelt hen er

en stor interesse hos folk. Men disse mange oplevelser skyldes bestemt også engagerede teatermedarbejdere i bredeste forstand.

Imidlertid er årsagen nok også, at vi har haft en teaterlovgivning, en levende teaterlovgivning, der har fulgt med udviklingen, som har støttet og opmuntret et alsidigt udbud af initiativer.

Der er nu snart gået 5 år siden sidste revision. Det levende teaterliv forudsætter fortsat liv i loven, og det vil forslagsstillerne medvirke til. Her taler jeg om det forslag, som vi har stillet sammen med SF og VS. Den tidligere kulturminister nedsatte et teaterlovsudvalg, som knap nok nåede at komme i arbejde, inden den nuværende kulturminister afskedigede det. Det beklager vi, og vi er et flertal i folketinget, der har bedt kulturministeren genbeskikke dette udvalg. Afskedigelsen har gjort den delrevision, som vi har ønsket at medvirke til, vanskelig. Derfor er det muligt, at der er lovtekniske problemer i vores forslag, men dem går jeg ud fra at vi kan få ministerens bistand til at afhjælpe.

Det er imidlertid allerede nu nødvendigt at justere for at imødekomme de væsentligste akutte behov for at bevare og videreudvikle den meget vigtige del af vort kulturliv, som teatrene er. Det er en vigtig del af vort kulturliv, også fordi hele kvaliteten af vores mere seriøse tilbud i TV og radio, film, video osv. i høj grad er afhængig af så mange levende produktionsmiljøer som muligt. Jeg tror, de færreste gør sig klart, hvor betydningsfuldt teaterlivet er i den forbindelse.

I nedskæringstider kan det være fristende først at kaste sig over det mindst etablerede. Det vil oftest være dér, man får mindst vrøvl. Vort forslag til en ny teaterlov har på denne baggrund, som jeg her har nævnt, et dobbelt sigte. Vi vil sørge for, at lovgivningen lever harmonisk, udvikler sig harmonisk med det virkelige liv inden for teatrets verden i stedet for at komme til at virke hæmmende og begrænsende.

Vi vil dernæst sikre tilbuddet til børn og unge, øge muligheden for det alternative og eksperimenterende, som kan skabe nyt liv og tilføre nye impulser til det bestående. Vi er lige så interesseret som ministeren i fleksibilitet, og det er baggrunden for, at det, ministeren efterlyser inden for landsdelsscenerne, skam også er med i vores forslag, i forslaget § 11.

[Ole Espersen]

Det, vi ønsker at opnå, sker efter vores opfattelse bedst ved at sikre, at der er midler til den mere uetablerede del af vores teaterliv, bl.a. børneteater, opsøgende teater, musik, dramatik, danseforestillinger, midler til udvikling af helt nye teaterformer og andre eksperimenter.

Princippet i forslaget er, således som ministeren sagde det, at størrelsen af disse midler, der hermed afsættes, afhænger af, hvad der bevilges til den mere etablerede form for teater, først og fremmest landsdelsscenerne. Ministeren havde en række indvendinger mod dette princip. Jeg vil da gerne her afsløre, at vel har ministeren ikke virket inspirerende på dette lovforslag, heller ikke når det drejer sig om det støtteprincip, vi ønsker at indføre, men det er dog ikke desto mindre således, at netop det forslag, som ministeren lige har fremsat til en ny museumslov, bygger på præcis det samme princip, at man sætter visse midler af – i museumsloven til indkøb af museumsgenstande o.lign. – i forhold til, hvad man har sat af driftsudgifter til andre virksomheder inden for museumslivet. Altså princippet er præcis det samme, som ministeren selv – jeg synes med megen fornuft – ønsker at bruge i museumsloven.

Vi mener, vi er kommet dertil, at det ville være kulturelt uansvarligt at lade stå til, således som vi indtil for nylig anede en tendens til. Den tendens har desværre manifesteret sig nu i ministerens lovforslag, som jo ikke blot er udtryk for at lade stå til, men som naturligvis har det sigte at skære ned på udgifterne. Ellers havde forslaget ingen mening.

Teaterproduktion er imidlertid ikke noget værd uden et publikum. Vi ønsker derfor at styrke abonnementsordningerne, bl.a. ved at gøre dem landsdækkende, således at enhver uanset bopæl får ret til at abonnere på alt godkendt teater.

Vi ønsker teaterrådet styrket. Det er i øjeblikket kun på 3 medlemmer. Vi ønsker det også styrket – foruden ved en forøgelse af medlemstallet til 5 – ved ansættelse af et par konsulenter. Ministeren var imod dette, forstod jeg, fordi, som ministeren sagde, dette er rammer og struktur, nu er det igen de gamle socialdemokratiske tanker om, at det er rammer og struktur, der skal styrkes. Igen vil jeg henvise til ministerens lige fremsatte museumslovforslag, som vel stort set kun drejer sig om at styrke rammer og struktur, lave

registrarer osv. inden for museumslivet. Heller ikke dér synes der at være den helt store forskel. Vi mener, at et selvstændigt og uafhængigt, styrket teaterråd er nødvendigt, bl.a. fordi teaterrådet nu får en selvstændig kompetence til at administrere støttebeløb.

Om det radikale forslag skal jeg sige, at man også dér ønsker at sikre afsættelse af visse beløb. Man sætter det i modsætning til vores i relation til de bevillinger, der gives til Det kgl. Teater. Der kan være fordele ved det radikale udgangspunkt, der kan være fordele ved vores udgangspunkt. Jeg er sikker på, at når vi har en fælles målsætning, hvad der ser ud til at være tilfældet, vil vi også kunne enes om en løsning. Vi konstaterer specielt med stor glæde, at det radikale venstre som vi ønsker at bevare den livsvigtige underskudsdekning, som i øjeblikket eksisterer i loven. Det er jo den eneste sikkerhed, vi har for, at teatrene tør satse på andet end sikre kassesucceser.

Jeg må altså sige om ministerens forslag, at det er skuffende. Det sætter teatrene i den situation, at det stort set alene bliver økonomiske overvejelser, der vil være afgørende for, hvad man tør præsentere publikum for. Det gælder også ministerens ønske om svækkelse af abonnementsordningen. Også det vil medføre, at de økonomiske overvejelser i høj grad vil komme til at stå i vejen for kunstneriske ønsker.

I det hele taget er det svært at se, hvad der er ideologien bag ministerens forslag. Det ser man i hvert fald ikke i bemærkningerne, men man kan se det i forskellige interviews. Jeg har især hæftet mig ved en samtale, som ministeren havde med en redaktør i Berlingske Tidende den 28. februar i år. Ministeren siger her:

»Der er behov for en teaterlovgivning. Det er ikke nok bare at forbedre de eksisterende støtteordninger. Man må ændre og forny.« Ministeren fortsætter: »Min model er en pose penge om året og så ikke mere vrøvl.« Ministeren siger videre: »Vi mangler belønningen for præstationen over 8.« Og hvad er modellen? »Min model er en pose penge om året og så ikke mere vrøvl.« »Kvaliteten må i vejret«, siger ministeren. »Min model er en pose penge om året og så ikke mere vrøvl.« »Hellere styrke kvaliteten og svække kvantiteten.« »Min model er en pose penge om året og så ikke mere vrøvl.«

[Ole Espersen]

Jeg synes, det er udtryk for en noget negativ vurdering af teaterlivet som helhed.

Jeg har meget svært ved at se nogen fælles tanke i ministerens forslag på den ene side og det radikale venstres og vores på den anden side. Når jeg siger det, er det, fordi ministeren ved forskellige lejligheder har givet udtryk for, at hun ønsker at kunne strikke et eller andet sammen sammen med os. Hertil må jeg sige, at hvis man skal strikke noget sammen sammen med os, må man møde op med et par strikkepinde og aflevere flintøksten i nationalmuseet igen.

Per Stig Møller (KF):

Alle love om teatervirksomhed er vigtige for dansk kulturliv. Der skal ikke herske tvivl om, at et rigt og varieret teaterliv direkte – og i langt højere grad indirekte – har betydning for et folk – ikke mindst når man lever i et lille sprogområde, og ikke mindst når man er på vej ind i en voldsom udvidelse af TV- og radiovirksomheden. Skal den skabende kunst, det levende ord inden for såvel teatret som skønlitteraturens område med her som andet end dilettanteri eller amatørisme, er forudsætningen jo præcis det selvsamme teater. I den forstand kan man tale om, at de elektroniske medier – undskyld udtrykket – nasser på teaterlivet, som skaber og udvikler de talenter, de andre bare overtager.

Når det offentlige er kommet til at spille så stor en rolle, som tilfældet er, inden for en ellers så fri kunststart som teatret, er det vigtigt, at det offentlige ikke bruger sin magt til at ensrette, nivellere, ødelægge eller propagandere. Derfor er det så vigtigt at decentralisere og mangfoldiggøre hele området, hvilket desværre netop ikke sker i det af socialdemokratiet, SF og VS fremsatte forslag. Det har nok til formål at frigøre fra afhængighed af økonomiske eller partipolitiske hensyn, men lægger derefter faktisk alt teaterliv ind under en meget central styring. Det drejer sig faktisk ikke om at skaffe flere dørvogtere. Det drejer sig faktisk om at åbne flere døre. Det sidste vil disse forslagsstillere, men de stiller en dørvogter ved hver eneste dør.

Med den løn- og skattepolitik, vi har ført, er det selvfølgelig blevet umuligt at føre en prispolitik, hvor billetpriserne svarer til omkostningerne. Det er derfor, vi har fået de

forskellige støtteordninger, som nu står foran en ændring. Man kunne måske spørge om, hvornår vi så får en bogpolitik – for her kender vi den samme udvikling – men det er jo en anden historie.

Det koster at holde kunsten i live, og vi vil helst kunne betale, hvad det koster. Det vil vi alle sammen herinde. Man kan naturligvis altid med megen god ret opstille nye krav og hævde, at disse nødvendigvis må indfries. Det var sådanne krav, der var, så vidt vi kan se, på vej fra udvalget, som skulle stille forslag om en revision af teaterlovgivningen. Vi kan give kulturministeren medhold i, at yderligere udgifter ikke lige netop er det, man skal foreslå for tiden. Det ville være mere originalt at komme med omprioriterings- og omfordelingsforslag. Det er det, tiden savner. Hvis man vil det nye, må man vide, at man også må lade noget gammelt falde, selv om det er lettere bare at hælde oveni. Sådan kunne man handle i 1960'erne, og sådan handlede man desværre i 1970'erne, men sådan kan man ikke handle i 1980'erne.

Der skal ikke være tvivl om, at den konservative kulturpolitik står for kodeordene: kvalitet og fornyelse. Enhver lov inden for kulturområdet skal sikre kvaliteten og fremme dens vilkår; derfor skal mulighederne for fornyelse hele tiden være til stede. Kvalitet er ikke noget én gang for altid givent, og fornyelse er ikke hver evig eneste gang kvalitet. Hvad der er hvad, skal tiden nok afgøre, men det er vores opgave herinde at sørge for, at tiden kan komme til det.

Jeg synes, der er megen kvalitet i dansk teater, og der er megen fornyelse. Jeg har personlig med tilfredshed konstateret den stigende vækst i ny dansk dramatik, hvor man i afvigte sæson har haft nye stykker af forfattere som Sten Kaalø, Jens Aarkrog, Elsa Gress, Finn Methling m.fl., og der er også til stadighed opstået nye revygrupper. Det er også godt, for revyen er en vigtig del af teatrets liv i samfundet.

Vi kan være enige i socialdemokratiets, SFs og VS' ønske om at fremme den danske dramatik – det skulle lige mangle – men vi kan ikke være enige i at placere den i en ku-vøse.

Der er meget stor teaterinteresse, hvilket ikke mindst ses af, at abonnementsordningerne hver gang koster staten flere penge, end man havde regnet med. Der kommer hele

[Per Stig Møller]

tiden nye talenter til både blandt skuespillerne og forfatterne, og vi skal sørge for, at de har vækst- og udfoldelsesmuligheder. Det er vores forpligtelse. Ikke bare for at holde dem beskæftiget på et så højt niveau som muligt, men fordi teatret som alle andre kunstarter tjener befolkningen til inspiration og rekreation. Det sidste er ganske vist et uartigt ord i en kulturdebat, men det er at misforstå kunstens resende virkning, som grækerne talte om, hvis man ikke respekterer dens rekreative aspekt.

I ministerens forslag findes mulighederne for at satse på kvalitet og fornyelse, således at man ikke må nøjes med det – og jeg citerer: – »miskmask-repertoire«, som Leon Feder i Berlingske Tidende for 21. februar 1984 føler sig påtvunget på grund af »en utålelig jagt på høje belægninger og populære successer«. Er den slags teatrets vilkår, forsvinder med tiden både kvaliteten og fornyelsen, for man skal ikke tro, at rekreation gennem kunsten har noget med dårlig kvalitet at gøre. En dårlig komedie hverken gavner eller fornøjer, den irriterer.

I ministerens forslag er der det gode element, at teaterlederen får større dispositionsfrihed, fordi han kan indregne næste år i sit budget. Efter samme forslag kan amterne mere selvstændigt og dermed mere ansvarligt gå ind i områdets teaterliv. Jeg ved godt, der er nogle, der frygter, hvad amterne kan finde på. Hvis man frygter amtspolitikerne, så frygter man jo faktisk demokratiet. Det er følgerig også rigtigt af ministeren at give amterne ansvaret for udmøntningen af abonnementsordningerne og for Storkøbenhavns vedkommende at begrænse teaterudvalget til de over for borgerne ansvarlige. Det er i den forbindelse rigtigt af ministeren at udstrække ungdomsrabatterne til alle unge under 25 år, ligesom det var rigtigt af den storkøbenhavnske landsdelsscene at indføre Magdalonekortet for de ældre.

Set ud fra et økonomisk synspunkt kan vi nok være enige om, at teatrene skal have det så godt som muligt, men det er måske ikke så godt, når det sker på bekostning af andre kulturområder. Her er det vigtigt, at ministeren har kunnet påpege, at den automatiske, procentuelle støtte på 6 år har medført en stigning på 100 pct. alene inden for det i forslaget berørte teaterområde, alt medens kulturministeren kun har fået en stigning på 60

pct. til sit budget, hvilket vil sige, at andre dele af kulturlivet, som ikke har haft den samme automatik indbygget som disse teatre, har måttet betale gildet for teatergængerne. Det har også de andre teatre, der skal bruge ministeriets såkaldte frie midler, måttet sande. Det kan man ikke kalde nogen særlig bevidst teaterpolitik og slet ikke nogen bevidst kulturpolitik. Derfor er det korrekt af ministeren at foreslå, at det er ministeriet, som forlods opfører på forslaget til finansloven, som folkettinget så tager stilling til, hvor meget der i det kommende år kan afses til teatrene. Her finder jeg grund til at hæfte mig ved de for teaterlivet beroligende ord om, at staten ikke hermed vil nedbringe sit beløb til disse scener.

Vi kan vel kun være enige om, at snabelkassesystemet ikke er noget godt system, hvis man vil bringe orden og bevidsthed i økonomien. Man må vide, hvad man vil indskibe sig i – og til hvilken pris. Som så meget andet skal også kulturlivet med alle dets beslutningstagere decentraliseres, og det sker jo i dette forslag. Her som så mange andre steder må snabelkassen smækkes i.

Så meget desto vigtigere er det, at kulturlivet, som er svagere stillet end så mange andre områder, ikke lemlæstes undervejs. Derfor skal vi se nøje på alle tre forslag i udvalget, idet vi altså her kan tilkendegive, at vi er enige i grundprincipperne i ministerens forslag. Deraf fremgår også, hvor vore betænkeligheder ligger i forhold til det af socialdemokratiet, SF og VS fremsatte forslag. Vi kan faktisk have megen sympati for mange af intentionerne, både hvad angår dansk dramatik, som jeg har nævnt, egnsteatrene, børneteatrene og rejsende teatre, men vi skal også i den forbindelse gøre opmærksom på, at ministerens forslag jo ikke ændrer noget ved de overordnede principper på dette felt, det såkaldte § 16-område.

Jeg er ikke særlig sikker på, at det udvide teaterråd med konsulenter og sekretariat er vejen frem, hvis man skal søge mangfoldighed, for disse forskellige råd, der kan træffe beslutninger, arbejder jo ofte ud fra en establishment- eller kunstmodeholdning, og det bringer i hvert fald flere dørvogtere ind i billedet, end det åbner døre. Det viser erfaringen.

Jeg synes, der er mange rigtige ting i det radikale venstres forslag, således som jeg og-

[Per Stig Møller]

så har nævnt det i forbindelse med det foregående forslag, men føler ligesom ministeren, at der er en svaghed i den automatiske tilskudskobling, som virkelig kan komme til at være mere standsende end fornyende og fremmende.

Sidst, men ikke mindst, er ministerens forudsætninger vitterlig dem, vi for tiden må arbejde under. Der er ikke råd til at kaste adskillige millioner kroner ud. I stedet må man til at se på en mere helhedsorienteret og bevidst teaterpolitik, der ikke er bange for at omfordele for at skabe plads til noget nyt. Kan vi i den forbindelse bane vejen for det bedre gennem en rimelig og mådeholden udvikelse af budgettet, hvis vi kan finde midler til det for dette område, skal vi imidlertid gerne gøre vort til at fremme det eksperimenterende teater, børneteateret, det rejsende teater, amatørteateret.

Kan vi få skabt en enighed om dette, tror jeg, at vi har sikret kvaliteten, således som ministerens forslag også gør det, fremmet fornyelsen og styrket selvstændigheden, så godt som det er muligt i dag, og så vil vi godt være med til at gøre det endnu bedre i morgen.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Det er alle de pæne ord om decentralisering, som vi altid hører fra denne regering og denne regerings repræsentanter, som får mig til at undre mig og stille spørgsmål. Hvad er det for en decentralisering, man taler om? Det er, så vidt jeg kan se, en decentralisering, der består i, at man decentraliserer ansvaret – hvad der jo ikke er noget galt i – men samtidig tager mulighederne og pengene fra de mennesker, som man har givet ansvaret. Det gælder, når man tager bloktilskudene fra kommunerne, og det gælder, så vidt jeg kan se, også med denne lovgivning, for når ministeren sikrer sig budgetindsigt og sikrer sig mulighed for at lægge loft over statens tilskud, hvad vil der så ske på amtsplan? Så må man disponere i henhold til det loft, som ministeren har lagt. Så har man decentraliseret statens besværligheder til dem, der har ansvaret; de må så bære smerten.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg ved egentlig ikke helt præcis, hvad hr. Per Stig Møller mener med »snablen i kassen« eller »snablen i statskassen«. Hvad er det for en snabel? Hvad er det for et snabeldyr? Er det amtskommunerne? Er det kommunerne? Er det teatergængerne, som misbruger offentlige midler? Det får man nærmest indtryk af, når man bruger udtrykket »snablen i kassen«. Jeg er klar over, at amtskommunerne udløser tilskud fra staten, når man bevilger penge til teatrene, men det forekommer mig, at amtskommunerne især i disse år har været mindst lige så omkostningsbevidste, som staten har været tvunget til at være det, så jeg har meget svært ved at se nogen snabel, og hvor den – hvis den er der – fører hen.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Hvad der menes med det udtryk, ved hr. Ole Espersen jo ganske udmærket. Der menes, at hvis nogen beslutter, at der skal bruges en krone her, så skal en anden, som ikke har været med til beslutningen, bruge en krone dér. Det er, hvad der menes med udtrykket.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Kun den bemærkning til fru Ingerlise Koefoed om decentraliseringen og ansvaret og pengene, at der ligger ikke noget loft eller låg over amtskommunerne. Amtskommunerne kan afsætte det, de ønsker, men staten er forpligtet til at gå så og så langt op, som nu folketingets flertal ønsker det ved finanslovaftstemningen. Det er det, der tales om. Derfor er det ikke et spørgsmål om, at vi bremser amterne.

Mette Madsen (V):

Jeg vil indlede med at sige, at jeg har forståelse for, at arbejdet med at revidere teaterloven – altså udvalget, der var nedsat af den tidligere kulturminister – er blevet stillet i bero. Jeg synes heller ikke, det er hensigtsmæssigt at lade kvalificerede og travle mennesker sidde og arbejde med et oplæg, når ministeren klart kan se, at der ikke i øjeblikket er økonomiske muligheder for at gennemføre det resultat, man ville nå frem til, men vi må alle sammen håbe, at det økono-

[Mette Madsen]

miske opsving, der er i gang, skal få så meget fart på, at det snart vil være muligt at give flere penge såvel på teaterområdet som på de øvrige kulturområder.

Jeg tror, vi alle sammen beklager, at vi ikke har råd til at lave en stor, flot teaterreform. Det, som jeg personlig savner mest i det, der skulle være med i det – det stod i kommissoriet, som jeg selv har været med til at lave et forarbejde til – var, at loven om Det kgl. Teater skulle indbygges i den almindelige teaterlov. Der var nogle visioner i den betænkning ikke bare om dette teaters fremtid, men også for dansk teaters fremtid som helhed, som det ville være spændende i hvert fald at komme til at drøfte. Især vil jeg pege på de afsnit, der var om uddannelsen. Det var uddannelse ikke bare af kunstnere og dramatikere og komponister, men også af alle de håndværkere og teknikere, som er en ueløselig del af arbejdet med at producere teater.

Jeg håber meget, når vi er færdig med at bygge Gamle Scene om, at vi her i folkettingen kan få en debat på grundlag af betænkningen om Det kgl. Teaters fremtid – en fremtid som hele landets teater – så vi også kan drøfte her i dette hus, hvad vi kan putte ind på Kongens Nytorv, når vi har fået moderniseret derovre.

Men selv om vi nok alle sammen kunne savne noget af det, der ikke er med i ministerens forslag i dag, så er vi i venstre i hvert fald vældig tilfredse med det, der står der. Vi er meget positive over for ændringen fra den automatiske underskudsdekning til en fast tilskudsordning, og vi lægger også vægt på, at det udtrykkeligt står i bemærkningerne til § 11, stk. 2:

»Der ligger ikke i dette, at staten sigter mod at nedbringe sin andel af støtten til disse scener . . .«

Derfor vil jeg spørge ministeren, som jeg spurgte forleden dag, da vi drøftede museumsloven, om det ikke var rimeligt, at man så også havde et gulv. Der er jo et loft indbygget i det, man nu bliver enig om, når man godkender budgetterne, men hvis man nu tænker sig, at et eller andet amt blev helt rabiat med hensyn til spareforslag og nedskæringer, kunne man så ikke sige, at det, vi har givet i 1984 – eller vi kunne tage 1983 – går man i hvert fald ikke under fra statens side.

Vi er også i venstre positive over for ændringen af abonnementsordningen. Vi synes også – nu har spørgsmålet jo været drøftet for nogle få minutter siden heroppe – at der er en decentralisering i det, som er rimelig, og som er god. Det giver amterne noget mere fleksibilitet. Ministeren gjorde udmærket rede for det i sit første indlæg heroppefra.

Vi er også glade for, at amterne nu stilles frit med hensyn til, hvordan de vil give støtten til billetterne. Nu får vi ikke bare det, der hedder det procentvise tilskud. Det står i bemærkningerne, at man kan gøre det på den måde, at man giver et kronetilskud. Jeg har aldrig syntes, at det var en god filosofi, at det var procentvis – det vil jo sige: jo dyrere billet, jo dyrere tilskud. Køber man en billet til 100 kr., får man et højere tilskud i kroner end den, der køber en billet til 35 kr. Derfor synes vi, ændringen er rimelig. Jeg kunne godt have ønsket, at det måske var blevet et kronetilskud, der kom ind i forslaget, men nu er det i hvert fald lagt ud til amterne selv at beslutte, hvordan de vil give denne billetstøtte.

Rabatkuponer har heller aldrig været venstres livret. Det kræver efter min mening et meget stort administrationsapparat, og der er bogstavelig talt ingen muligheder for at kontrollere eventuelt misbrug. Derfor synes jeg, det ville være interessant, hvis vi under udvalgsarbejdet kunne få lidt tid tilovers – jeg ved godt, vi får meget travlt fra nu af til grundlovsdag – til at drøfte, hvordan den moderne teknologi kan bruges i abonnementsordningen – eller den helt simple, enkle teknik med et klippekort. Man kunne også tænke sig skærme installeret på hvert billetkontor, således at hvis man gik hen og sagde: »Jeg vil gerne have en billet til i aften«, så fik man at vide: hvis du bestiller 2 billetter til, ligegyldig hvor i landet, så får du en rabat på alle 3 billetter. Så kunne man taste ind på skærmen og se, hvor der var mulighed for, at man kunne komme i teatret om 14 dage eller 3 uger, hvor som helst i landet man ville. Jeg synes nok, det kunne være spændende at få en drøftelse af det i udvalget og høre, hvordan de forskellige partier ser på det – og på, hvordan fremtidens løsning med hensyn til tilskud til teaterbilletter måske vil komme til at forme sig. Vi taler jo på alle andre områder om, at vi står ved indgangen til et teknologisk samfund.

[Mette Madsen]

Vi hilser også i venstre med tilfredshed, at Arte ikke mere automatisk eller vanetækningsmæssigt behøver at være med i billedet. Vi har en stærk fornemmelse af, at billetformidlingen nu decentralt kan blive både enklere og billigere. Med al respekt for organisationen Arte i øvrigt, kan det ikke være rigtigt, at navnet på en bestemt partiorganisation skal klistres på billetter, der udleveres med støtte udelukkende fra offentlige kasser.

Til sidst vil jeg sige, at vi også kan tilslutte os den allersidste paragraf om afgiften til Koda-dramatik og Drama-ret, hvorefter procenten for disse afgifter gøres ens. Men i den forbindelse ligger det mig stærkt på sinde at erindre om et løfte, der fra den daværende kulturministerens side blev givet i folketinget under behandlingen af musikloven. Jeg citerer her fra betænkningen til lovforslag nr. L 108 i 1980-81:

»Ministeren for kulturelle anliggender har under udvalgsarbejdet tilkendegivet, at loven om teatervirksomhed af 4. juni 1970 med senere ændringer forventes revideret i folketingsåret 1982-83. I denne forbindelse vil ministeren rejse spørgsmålet om at ophæve loven om Det kgl. Teater og den kulturelle fond med henblik på at søge 10 pct.-afgiften for Kodas rettighedshavere bragt til ophør. Ministeren vil i så fald søge udvej for en kompenserende bevilling under musikloven til erstatning for den mistede afgift.«

Der står jo ikke noget i dette løfte om, om det skulle være en stor eller en lille revision. Derfor har jeg ønsket at nævne det her i dag. Jeg vil senere vende tilbage til, hvorfor jeg har ment af en anden grund, at det var vigtigt at nævne det.

Jeg skal lige sige – min tid er ved at løbe ud – at jeg betragter det socialdemokratiske forslag som et spændende indlæg i den løbende teaterdebat, som vi desværre af økonomiske grunde må afvise i øjeblikket. Jeg synes, der er mange interessante nye tanker deri, som jeg gerne vil være med til at drøfte i udvalget. Som jeg før sagde: teateruddannelser vil vi altid i venstre gerne være med til at drøfte. Vi mener, at unge mennesker, der søger en fremtid inden for et musik fag, skal have lige så gode muligheder for uddannelse som unge mennesker på alle andre områder i samfundet.

Jeg er også glad for det, der står om, at man skal tage særligt hensyn til danske dra-

matikere. Her vil jeg nu godt sige, at udbudet er jo ikke stort, og det er ikke alt det, der bliver skrevet, der er egnet til opførelse. Men jeg synes, det er godt, at man har taget det med. Jeg synes også, det er godt, at man har ønsket fra socialdemokratiets side, at det også skulle være noget, der indgår i formålsparagraffen for Den storkøbenhavnske Landsdelsscene og Det rejsende Landsteater. Det burde faktisk også stå i TV-teatrets. Det har overhovedet ingen formålsparagraf; det synes jeg ville være vældig godt om det havde, men det kan vi tale om i en anden sammenhæng. Men jeg synes også, at danske tonekunstnere kunne have været nævnt, når vi nu nævner forfatterne, for vi går jo mere og mere over til blandede teaterformer: musicals, og hvad de ellers hedder.

Jeg vil godt vende tilbage til det, jeg sagde før om, at jeg ønskede at få set på den 10 pct.s afgift. Det er noget, der i høj grad beskærer danske forfatters og komponisters muligheder for at eksistere. De er ikke ret store i forvejen. De er blevet forbedret en lille smule i de senere år, men jeg kan godt forstå, at man betænker sig meget fra en dramatikers side, før man sætter sig hen og bruger et år eller halvandet eller to på at skrive et stykke. Det er en meget ringe timeløn, det er næsten under eksistensgrundlaget, det man får ud af det i penge, så vi kunne i hvert fald hjælpe dem ved at få ændret denne Koda-afgift.

Jeg skal vende tilbage senere til nogle af de andre ting, men jeg vil godt lige sige om hr. Bernhard Baunsgaards forslag, at det ser jeg som et supplement til ministerens forslag. Jeg synes, det er en interessant tanke at sammenholde støtten med Det kgl. Teaters budget, og jeg vil godt være med til i udvalget at få nogle tal på det. Hvor meget er det i penge? Hvor meget fik de forskellige områder f.eks. sidste år, og hvor meget ville det blive til med et tilskud, der blev sat i forhold til Det kgl. Teaters budgets størrelse? Vi vil altså gerne se nærmere på de tal og beregninger i udvalget, inden vi tager endelig stilling til det radikale forslag.

Ingerlise Koefoed (SF):

Lad mig indlede med at sige, at det er selvfølgelig noget sludder, at denne lovgivning ikke vil komme til at ramme amterne.

[Ingerlise Koefoed]

Selvfølgelig vil den det. Når staten lægger loft over sine tilskud, hvad vil der så ske ude i amterne? Ja, så må man da planlægge meget, meget forsigtigt, så man ikke får et større underskud, end at man er sikker på at få det dækket.

Selvfølgelig er dette forslag fra ministeren et centraliserende forslag, det er bureaukratiserende, det sikrer indsigt, det sikrer bureaukrati, og det sikrer også, at det kommer til at gå dårligt for teatrene.

Når man taler om decentralisering heroppefra i dag, så decentraliserer man for at gøre det nemmere for amtspolitikere at sige nej. Man decentraliserer ikke på den befolknings vegne, der er blevet meget interesseret i gode teatre og meget interesseret i at gå i teatret. Sådan er det, jeg kan i hvert fald ikke læse forslaget anderledes. Ministerens forslag er et forslag, der kan ødelægge teatervirksomheden her i landet, og jeg begriber ikke, at fru Mette Madsen, som er så interesseret i teater- og kulturpolitik, kan stå heroppe og sige, at hun synes, det er et godt forslag. Men sådan er der jo så meget, man må undre sig over.

Lad det være sagt med det samme, at det forslag, som SF her fremsætter sammen med socialdemokraterne og VS, heller ikke er verdens bedste teaterlovforslag. Det er et forslag til en midlertidig løsning af teatrenes aktuelle problemer og også af det problem, at der i de senere år næsten ikke har været plads til andet end en svag vedligeholdelse af det eksisterende teater. Det har knebet frygteligt med eksperimenter. Der har så godt som ikke været plads til helt nye fænomener inden for teaterverdenen – sådan noget som Foolsfestivalen, sådan noget som Billedstofteatret, teatret i Valseværket og hele den bølge, som kaldes Ny Dans. Alt det har været i krise, har været i akut krise. Selv om man selvfølgelig ikke kan vente, at tilskudsgiverne altid skal stå parat og ligefrem bede om at måtte give tilskud til noget, hvis eksistens de måske knap nok aner, så er det nødvendigt, at der findes kilder at øse af, så det nye, når det begynder at manifestere sig, får mulighed for at vise, hvad det indeholder, får mulighed for at møde et publikum, for at blive konfronteret med det etablerede teater og for at komme til at påvirke det etablerede til udvidelse af virkemidlerne og til en flytning af grænser.

Vi har sammen med socialdemokratiet og VS ønsket at give lidt luft for disse ting, og vi har ønsket også at holde det etablerede teater og den voksende teaterinteresse i live, til vi får en anden – måske helt anderledes og meget mere frugtbar – teaterlov. Vi har ønsket, at de mennesker, der som børn lærte teatret at kende, stadig skal kunne gå i et teater, der svarer til deres forventninger som aktive og medskabende tilskuere, og vi har ønsket, at deres børn eller deres små søskende også skal kunne møde teatret.

Vi vil i øvrigt understrege, at der meget hurtigt bør nedsættes en ny teaterkommission, som vi har talt om her før. Den skal i løbet af et par år komme med et lovforslag, som henter alle de erfaringer op, som man i de sidste 15–20 år har fået i Danmark og i udlandet med teatervirksomhed. Det skal hentes op i en ny teaterlovgivning.

Jeg er ikke spor forelsket i ministerens idé om et lille idéudvalg, for sådan et har vi jo lige haft, og det kom der såmænd ikke så forfærdelig meget ud af. Det er vigtigt, at man tager dette alvorligt, at man ikke læner sig tilbage i stolen og siger: kom nu med ideerne. Man skal have nogen, der kommer med ideerne, og så skal man have nogen, der vil være med til at formalisere de ideer i en eller anden lovgivning, som kan komme til at fungere.

Jeg synes, det er meget ærgerligt, at det såkaldte kulturpolitiske alternativ ikke har kunnet gå sammen om denne lovgivning. Det er endnu ikke rigtig gået op for mig, hvad det var, der fik hr. Bernhard Baunsgaard til at springe fra i sidste øjeblik. Så vidt jeg husker, havde han da ellers offentligt erklæret, at han godt kunne støtte et forslag af denne art, selv om det ikke var helt godt, og han havde da også haft lejlighed til at drøfte forslaget sammen med os andre og endda til at påvirke dets udformning ikke så lidt. Men jeg får nok aldrig noget svar på, hvorfor kovendingen skulle ske. Om det var, fordi det for en radikal alligevel er lidt for farligt at gå for meget sammen med den socialdemokratiske og den socialistiske side af folketingsssalen, eller om det måske var, fordi det var vigtigere at markere sig selv som en slags guru i det danske teaterbillede.

Jeg vil i hvert fald håbe, at hr. Bernhard Baunsgaards forslag ikke skal opfattes som en undvigelsesmanøvre, som i sidste ende

[Ingerlise Koefoed]

kan komme til at betyde, at vi ikke får andre ændringer af teaterloven igennem end den nedslagning af Arte, som hr. Bernhard Baunsgaard vistnok også støtter. Det siges – jeg får det måske at vide om lidt – at det passer ikke, og så vil jeg blive forbavset, men jeg vil også blive meget glad.

Om forslaget fra de radikale vil jeg i øvrigt sige, at det forekommer mig at være meget velmenende, men det forekommer mig altså også at være svagt og upræcist med alle de mange gange, der står »kan«, og med dets mangel på redegørelse for, hvem der skal tage stilling til, hvordan den støtte, der kan ydes, skal ydes.

Intentionerne med at støtte det eksperimenterende børneteater og amatørteatret er gode nok, men hvordan er det med de reelle muligheder for at gøre de ting til mere end gode hensigter? Jeg håber, at jeg finder ud af det, når vi får talt noget mere om det i kulturudvalget.

Begge forslag har amatørteatrene med som en meget vigtig del af dansk teaterliv. Det er godt. For amatørteatrene har i de senere år – af og til i samarbejde med de professionelle – udviklet sig milevidt fra de dilettantkomedier, som engang stod på programmet i forsamlingshusene og af og til står der endnu. Det gør sådan set ikke noget, de må bare ikke stå der alene.

Et levende amatørteater er nok lige så vigtigt for teaterlivet og teaterinteressen, som et levende amatørmusikmiljø har været det og er det for musiklivet, men der skal penge til, og dem har det knebet hårdt med i de senere år. Nu er chancen der for at rette op på disse ting, og det er under alle omstændigheder et fast punkt i den forvirring, som det vel er lykkedes – ikke mindst ved hjælp af de radikale – at få spredt om hele teaterlovsdebatten.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil ikke påtage mig gennem korte bemærkninger at forklare fru Ingerlise Koefoed, hvad der egentlig er ment med det radikale forslag. Når hun ikke kan forstå det ved at læse det, så overstiger det nok mine evner. Men jeg vil gerne sige, at når jeg ikke ville være med til det nævnte forslag, er det, fordi det underbygger det bestående, og jeg

mener, at den bestående teaterordning er ødelæggende for dansk teater. Det er en bureaukratiserende, institutionaliserende ordning, vi har opbygget, med enorme bindinger for teatret og alt for lidt vægt på, at der skal være rammer, så man kan røre sig. Derfor ønskede jeg ikke at stemme for en gentagelse af den ordning, der findes. Det sagde jeg med det samme: jeg vil ikke sætte det i forhold til det bestående med amterne, og når man ikke går væk fra det, vil jeg ikke være med. Jeg håber som sagt, at det bliver ganske klart, hvad det er jeg ønsker der skal ske med dansk teater, om ikke andet så gennem udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg er egentlig ked af at bede hr. Bernhard Baunsgaard om en forklaring, for erfaringen siger mig, at det kommer der ikke så meget ud af, og hr. Bernhard Baunsgaard har også netop fortalt, at den slags kan man ikke få, i hvert fald ikke i korte bemærkninger. Men anstændigvis bør man vel forsøge alligevel.

Hr. Bernhard Baunsgaard siger to ting. For det første at det forslag, som er fremsat af SF og også af socialdemokraterne, underbygger det bestående. Det vil jeg godt have forklaret hvad hr. Bernhard Baunsgaard mener med.

Hr. Bernhard Baunsgaard siger også: jeg sagde jo med det samme, at hvis man ikke vil gå bort fra at binde disse tilskud til hinanden, så vil jeg ikke være med. Jeg vil godt have hr. Bernhard Baunsgaard til at forklare, hvad vendingen »med det samme« dækker over. Når jeg beder om det på den måde, er det, fordi jeg har deltaget i en enkelt konference om teatre og flere forhandlingsmøder, hvor hr. Bernhard Baunsgaard ikke er kommet med den erklæring. Jeg går ud fra, at »med det samme« må betyde: på et eller andet tidspunkt, hvor det gik op for hr. Bernhard Baunsgaard, hvad der egentlig var foregået på den teaterkonference og ved de senere forhandlingsmøder. Da tog hr. Bernhard Baunsgaard straks og med det samme det skridt at fjerne sig. Hvis det er meningen, så vil jeg have det at vide.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

[Ingerlise Koefoed]

Det bliver såmænd en skøn fortsættelse af det, hr. Tinning sagde. Jeg har deltaget i hvert fald i nogle af de møder, hvor hr. Bernhard Baunsgaard har talt om det forslag, og hvor vi har drøftet det forslag. Jeg skal ikke citere fra den slags møder, det må man ikke, men jeg har lov til at gøre rede for min egen hukommelse. Jeg mindes ikke på Klarskovgaard at have hørt hr. Bernhard Baunsgaard sige de ting, der blev sagt her i dag. Jeg mindes overhovedet ikke at have deltaget i en drøftelse, hvor der er blevet foreslået, at vi skulle finde frem til en anden tilskudsform. Jeg har hørt sådan noget lidt henkastet i en korridor her, men jeg har ikke taget stilling til det, jeg har ikke haft lejlighed til at tage stilling til det. Så jeg synes, det er lige strengt nok at stå her og påstå, at man fra begyndelsen har været lysende klar over, at det ville man i hvert fald ikke støtte.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal selvfølgelig ikke blande mig i, hvor godt fru Ingerlise Koefoed hører efter eller ikke hører efter. Jeg har det stenografiske referat fra mødet, og det kan jeg jo så sende fru Ingerlise Koefoed, så kan det være, hun kan forstå, at jeg allerede dengang sagde, at det, dansk teater trænger til, er én samlet teaterlovgivning strækkende sig fra Det kgl. Teater til – jeg brugte billedet – amatørteatret under den radikale vælgerforening i Århus.

Og det vil jeg ikke være med til at hindre ved at underbygge den ordening, som vi har i dag, der jo er i utrolig grad bureaukratiseret. Hvorfor tror man, at man ikke kan finde ud af, hvad det er, der skal ske med teatrene i Storkøbenhavn? Mon ikke det er, fordi det er bureaukratiseret ud over alle grænser, oven i købet uden at nogen, jeg havde nær sagt djævel, kunne finde ud af det, men det må jeg vel ikke sige heroppefra, selv om det er et gammelt citat fra en tidligere finansminister; ingen djævel kunne finde ud af det, sagde han. Jeg tænker her på den storkøbenhavnske ordening og dengang, der skulle besættes teaterchefstillinger i København. Der var ingen, der kunne finde ud af, hvem der havde ansvaret for hvad. Men at det i hvert fald ikke var i overensstemmelse med almindelige fremgangsmåder, blev dog vist klart.

Og jeg ville ikke være med til at stemme for det. Vi holdt et møde, hvor vi forsøgte, om vi kunne blive enige om at fremsætte et forslag, og jeg sagde med det samme: jeg kan ikke tage, at det bindes til amternes bevillinger. Men det har man fortsat gjort, og derfor kan jeg ikke være med til det. Jeg ønsker et teater, som dette samfund fortjener, og det får vi ikke ved den socialdemokratiske opbygning, der bygger på Det kgl. Teaters formålsparagraf fra 1935.

Formanden:

Jeg håber, jeg forstår det rigtigt, at det er nogle private møder, der citeres fra, og ikke fra udvalgmøder i folketinget. Det er rigtigt opfattet, forstår jeg.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Det, jeg citerer fra nu, er en åben konference på Klarskovgård, og jeg citerer efter hukommelsen.

Det er rigtigt, at hr. Bernhard Baunsgaard sagde: jeg ønsker en teaterlov, der er altomfattende, der også indeholder Det kgl. Teater osv. Det er rigtigt. Men derefter tilføjede hr. Bernhard Baunsgaard et par minutter efter: men jeg kan da godt tilslutte mig denne lapløsning som noget foreløbigt.

Og så vil jeg godt sige, at jeg ikke har set et teaterlovsforslag fra hr. Bernhard Baunsgaard, hvoraf det fremgik, at hr. Bernhard Baunsgaard ville have tilskudsordningen lavet anderledes. Jeg har intet ændringsforslag haft i hånden. Jeg har ikke set det formuleret, før jeg så det forslag, som vi nu drøfter her i dag, fra hr. Bernhard Baunsgaards side.

Formanden:

Vi tager denne runde færdig, og så vender vi tilbage til de konkrete lovforslag, der ligger på folketingets bord.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Det lyder som en god idé. Der skete jo bare det enkle, at hr. Bernhard Baunsgaard sagde to ting, som i det mindste måtte kalde mig op for at bede om en forklaring, og jeg konstaterer, hvad jeg forudsagde, at den slags kan man ikke få. Nu er det jo sådan, at

[Tjning]

hvis nogen skulle være interesseret, så foreligger der ikke bare et stenografisk referat, som hr. Bernhard Baunsgaard kan sende engang, når hr. Bernhard Baunsgaard får lyst, men der blev faktisk brugt en båndoptager på den nævnte konference, så hvis nogen vil sætte sig ned og studere hr. Bernhard Baunsgaards med-det-samme-afstandtagen, så kan man finde båndene, tage dem under den ene arm og hr. Bernhard Baunsgaard under den anden – havde jeg nær sagt – og finde ud af sammenhængen.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, og det ville jeg ønske at de to ærede medlemmer ville gøre, for så slap vi for denne diskussion. For det, jeg sagde efter det referat, der er udskrevet efter båndoptageren, var: »... men jeg skal nok være forstående over for det eksperimenterende teater«, og det har jeg været.

Bente Juncker (CD):

Der bør lyde et rungende ja til flere bevilninger til kulturområdet, udtalte formanden for Arte på teaterkonferencen den 30. januar 1984. Knap 3 uger senere udtalte en teaterdirektør til Politiken, at når London efter hans mening er verdens bedste teaterby, skyldes det, at talentet får lov at trives, fordi størstedelen af kulturlivet er underkastet jungleloven.

Disse to udtalelser viser yderpunkterne i opfattelserne af, hvordan behovet er for statslige forpligtelser over for kultur og hermed over for teatervirksomhed.

Offentligt engagement over for teatervirksomhed er en selvfølge i dette land, men måden, det foregår på, og omfanget af det kan der diskuteres meget og længe om. Søren Hansens rungende ja må CD tage forbehold over for, ikke af ond vilje, men ud fra tørre kontante kendsgerninger. Det er dog fantastisk, at Arte og 7 teaterorganisationer kan komme med, hvad de kalder en lap-peløsning til en pris af 31½ mill. kr. Og det var meldingen fra Klarskovgård netop i en tid, hvor alle ved, at de offentlige udgifter skal holdes nede.

Det er i forvejen sådan – og det fremgår af kulturministerens bemærkninger – at statens tilskud til landsdelsscenerne er steget

med over 100 pct. fra 1977-78 til 1983. Det er ikke til at komme uden om, at staten må have mulighed for at styre udgifterne til støtteordningerne, både når det gælder landsdels-scenerne og abonnementsordningen.

For landsdelsscenerne indebærer ministerens lovforslag overgang fra automatisk underskudsdekning til faste tilskud afsat på de årlige finanslove. Den statslige andel kan ikke overstige 50 pct. af det samlede offentlige tilskud, dog 40 pct. for den storkøbenhavnske landsdelsscene. Det sigter ikke mod nogen nedsættelse af den statslige støtte, men det underbygger det princip, at de, der skal betale gildet, nemlig stat og kommune, også skal have lov til at bestemme.

Det at give faste tilskud, dvs. at uddele en pose penge, og så må man selv klare resten, rummer klare principielle fordele. Det giver frie hænder for den enkelte teaterleder til at disponere, og heri ligger der et incitament til at satse på kvalitet, så overskud kan overføres til dækning af et eventuelt underskud i forbindelse med produktioner med økonomisk risiko.

Eksperimenter inden for teatret er lige så nødvendige og naturlige som på alle andre felter, og det er CDs bestemte opfattelse, at den måde, kulturministeren foreslår, er langt sundere som princip end den automatiske underskudsdekning, og vel at mærke uden at det er rimeligt at antage, at eksperimentalteatret skulle lide ved denne omlægning.

Å propos det eksperimenterende samfundskritiske teater deler CD ikke den opfattelse, at den slags forestillinger flytter bjerge. Det forhindrer alene den ringe publikumsinteresse, men selvfølgelig skal de være der. Forskelligartethed i udbuddet er under alle omstændigheder væsentlig, og teatrene må gerne tilskyndes til at skabe deres egen profil.

Tilskudsordningernes andet hovedpunkt ligger i tilskud til billetkøb, og Artes monopol på abonnementsordning på de københavnske teatre har i årevis givet anledning til debat dels på grund af den sammenblanding, der sker af et enkelt partis kulturformidling og administration af en offentligt finansieret rabat på teaterbilletter, dels på grund af administrationsprisen pr. formidlet billet.

Kulturministerens model for en ændret rabatorgning, hvor de, der skal betale, får styringsmuligheder over for udgifterne, til-

[Bente Juncker]

slutter CD sig helt og holdent. De to obligatoriske rabatformer, der foreslås, dækker det grundlæggende behov; yderligere rabat må den enkelte amtskommune selv træffe beslutning om. På samme måde besluttes det inden for en given ramme, hvordan man ønsker rabatten givet – om man ønsker en lavere rabat på de dyreste billetter f.eks. Det er almindelig sund fornuft. Vil man have de dyreste pladser, må man også betale lidt ekstra, og med administrations- og rabatordningerne må det være sådan, at de, der betaler, også må bestemme, hvilken form de vil have. Arte eller ikke Arte er egentlig ikke spørgsmålet.

Men det er i så fald et neutralt, afpolitiseret Arte, vi taler om her.

Folketinget behandlede for nylig et forslag til ny museumslov, hvor man samler alle statslige og statsstøttede museer i én lov. Noget tilsvarende kunne man tænke sig på teatrene ved i en senere revision at samle Det kgl. Teater og de øvrige teatre under én lov. En sådan samlet vurdering på baggrund af dette forslags bevillingsmæssige grundlag forudser ministeren i fremsættelsen kan blive nødvendig. CD er enig i tanken, ligesom CD tilslutter sig det foreliggende forslag med dets forbedrede muligheder for økonomisk styring, forenkling og decentralisering.

Ud fra tørre, kontante kendsgerninger afviste jeg tidligere forslaget fra Arte og de syv teaterorganisationer. Denne lappeløsning har socialdemokraterne, SF og VS, måske inspireret lidt af de radikale, arbejdet videre med. De har hugget en hæl og klippet en tå, og prisen for en egentlig lovrevision er hermed faldet fra 31½ mill. til 20 mill. kr.

Det er gribende, at socialdemokraterne har modereret kravene med 11-12 mill. kr., endda på et tidspunkt, hvor partiet er i opposition, en ønskeposition for fremsættelsen af dyre visioner. Men hvor blev socialdemokratiet selv af, mens det havde regeringsansvar? Hvor blev de dyre visioner da af? Hvor blev den store teaterlovrevision da af? Nu sidder denne regering med lommesmerten og prøver at rette op på fortidens synder, og så kommer man med et lappeforslag til 20 mill. kr.

CD afviser socialdemokraternes, SFs og VS' lovforslag alene af økonomiske grunde, og jeg vil undlade yderligere kommentarer.

Der kan derimod være grund til at se på lovforslaget fra det radikale venstre, der er fremsat som et supplement til kulturministerens. Jeg tror, de radikales ønske om en egentlig revision af teaterloven er lige så stærkt som socialdemokraternes, men det skal til de radikales ros siges, at der lægges betydelig mere økonomisk erkendelse til grund for deres ønskeseddel. De radikale har en holdning til teater, der tilsiger dem at kæmpe for øget statsstøtte til eksperimenterende virksomhed. Der skal løses op for, hvad de opfatter som »ensartetheden i alsidighedsteatret«. At provokerende eksperimenter på en teaterscene i afgørende grad kan sætte spørgsmålstegn ved vores tanke- og handlemåde i samfundsspørgsmål, tvivler CD på. Som jeg sagde før: det forhindrer omfanget af publikumsinteressen.

Men CDs interesse i forskelligartethed i udbuddet gør, at den eksperimentelle del af repertoireerne for os hører naturligt ind i helheden, blot uden at vi finder, at der bør ydes særskilt støtte. Men CD respekterer, at de radikale indtager denne holdning. Det må man have lov til, navnlig når man ikke spænder den økonomiske bue så stramt, at ens ønsker fremstår som partipolitisk PR-virksomhed.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne tilslutte mig regeringens lovforslag. Det drejer sig jo om det økonomiske, og jeg kan ikke se andet, end at når man har økonomiske vanskeligheder, kan det være meget vanskeligt at have en lov, der ikke giver noget loft for, hvor meget staten skal refundere senere hen. Det er hovedindholdet heraf plus noget med billetordninger o.lign., som vi kan tilslutte os.

Når vi ser på de radikales og på socialdemokraternes, VS' og SFs lovforslag, kan der jo være ting i dem, som man kan drøfte, men som det også er sagt tidligere, vil alene økonomien få os til at afvise dem. Det hindrer jo ikke, at man i udvalget kan drøfte tingene og så måske finde en løsning på nogle af tingene.

Generelt vil jeg sige, at kristeligt folkeparti betragter teater som en vigtig ting, ikke mindst børneteateret. Man kunne så sige, som nogle mener, at det skulle kunne hvile i sig selv, men så ved vi, at vi derved vil afskære

[Inger Stilling Pedersen]

visse befolkningsgrupper fra overhovedet at deltage i det, og det er vel heller ikke så alsidigt, som man kunne ønske sig. Vi har været ret kritiske over for det teater, som var politiserende, men jeg synes, at den seneste tids udvikling, også på børneteaterområdet, har været positiv, og jeg vil håbe, at den udvikling kan fortsætte.

Når det drejer sig om penge, er det jo ikke bare et spørgsmål om, hvor mange penge man bevilger, men også om, hvordan de anvendes, og jeg har da hørt nogle kritiske røster om, at f.eks. administrationen stjæler en stor del af de penge, der bevilges f.eks. på børneteaterområdet. Det var da en ting, som jeg godt kunne tænke mig at vi måske i udvalget kunne se på.

I det hele taget er vi positive over for teatret, og jeg tror, at det er såmænd alle, men når det er økonomisk svage tider, er det begrænset, hvor mange penge vi kan anvende, og derfor finder vi, det er vigtigt, at de bliver anvendt så godt som muligt.

Arentoft (FP):

Da vores ordfører på dette område, hr. Poulsgaard, i øjeblikket er på vej til møde i Nordjylland, har jeg lovet at overtage hans ordførerskab og komme med et par bemærkninger om de tre lovforslag.

Med hensyn til L 84, forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed, som er fremsat af ministeren, kan jeg sige, at det er bedre end det nuværende, og derfor går vi, om jeg så må sige, nødtvungent ind for det. Vi mener, at der er den forbedring, at man på finansloven vedtager et fast tilskud, fremfor at man dækker underskud.

Der står i § 1, at landsdelsscenerne i Århus, Odense og Ålborg drives med tilskud fra staten og vedkommende amtskommune, og jeg vil da godt sige en lille smule om Århus, idet det er det, jeg har mest kendskab til.

Jeg ved, at hvis man ikke er medlem af Arte eller folkepensionist, er det som almindelig borger ualmindelig svært at få en billet til forestillinger i Århus. Det er, fordi de er blokeret ved forudbestillinger gennem Arte, til folkepensionister og den slags ting, og det bider sig selv i halen, for på den måde kan man fra teatrets side dokumentere, at der er et voldsomt behov for at have sådanne teatre kørende. Når de nævnte kan komme ind

med enorme tilskud osv., er det ikke det rigtige billede af behovet, men sådan er det nu engang, og det er vi næppe i stand til at ændre på.

Men jeg vil da gerne nævne et andet eksempel. Lige over for Århus Teater, nemlig i Svalegangen, ligger et lille teater, der hedder Rosenteatret. Det får ikke én kroners tilskud. Alt, hvad det får af hjælp, er nogle lokaler i en saneringsmoden ejendom, ellers kører det på frivillig basis med amatører. Det har en medlemskreds, hvor man kan melde sig ind som medlem eller passivt medlem, så man blot giver økonomisk støtte, og det får det til at løbe rundt. Det giver forestillinger, det bliver oven i købet hyret af kommunalbestyrelsen i Århus til at spille revyer i forbindelse med Århus festuge og den slags ting, og det kan få det til at hvile i sig selv økonomisk med nogle meget, meget rimelige billetpriser: 10, 20, måske op til 30 kr. Det er et eksempel, som jeg synes man meget hellere skulle følge end dette med statstilskud og offentlige tilskud til alt muligt.

Men vi går altså nødtvungent med til dette forslag.

Forslaget om teatervirksomhed, L 94, kan vi derimod ikke gå ind for, idet vi er imod denne form for støtte til dette og hint: opsøgende teater, og jeg ved ikke, hvad man kalder det alt sammen. Det er jo egentlig fantastisk at tænke på, at kulturen har kunnet trives i Danmark i tusinder af år uden nogen form for offentlig støtte, og lige pludselig er der ingenting, der kan køre, uden at man har snablen nede i statskassen. Derfor går vi imod L 94.

L 95 går vi også imod af samme grund, og der er i og for sig ingen grund til, at jeg tværrer mere i det, men det siger vi også nej til.

Tinning (VS):

For VS er målet med denne debat rimelig klart. Det drejer sig om at få rettet op på nogle af de allerværste skævheder inden for teaterverdenen, som den ser ud for tiden, og det drejer sig især om at få givet noget støtte til det eksperimenterende teater og til børneteatret. Derfor synes jeg ikke, der er nogen grund til at kaste sig ud i en stor snak om de principielle holdninger til teatret, til kulturen og alt det dér.

[Tinning]

Der er grund til at understrege, at det lovforslag, vi har været med til at fremsætte, hører hjemme i afdelingen for de små prutter, om man så må sige. Det er noget, der lige skal til. Det er en lap, der er nødvendig, men det har ikke noget at gøre med vores principielle eller langsigtede eller visionære forestillinger om, hvordan kulturlivet burde indrettes, ud over at det selvfølgelig peger i den retning, hvor beskedent det end er, så jeg skal nøjes med nogle ganske korte bemærkninger dels om forslaget fra de radikale, dels om forslaget fra kulturministeren.

Lovforslaget fra det radikale venstre er på to måder interessant: dels fordi jeg – det beklager jeg oprigtigt – stadig har lidt svært ved præcist at se, hvad det går ud på, og det er selvfølgelig vigtigt nok at få at vide, men også, synes jeg, fordi hr. Bernhard Baunsgaard nu – og så kan vi jo glemme diskussionen om, hvornår nu så har været – har lagt sig fast på, at den bedste måde sikkert er at sætte tilskuddene i relation til Det kgl. Teater. Det mener jeg bestemt er en måde at gøre det på, som må undersøges nærmere i kulturudvalget, og vi må diskutere, om der nu skulle være fordele eller ulemper ved det. Så vidt jeg har forstået eller selv nogenlunde kan sjusse mig til, handler det vel om, at forslaget, som det nu foreligger fra det radikale venstre, vil betyde en merudgift for det offentlige på en 7-8 mill. kr. Det skal vi selvfølgelig også have kigget nærmere på. Det er klart, at vores udgangspunkt er, at den øgede støtte til teaterområdet, som vi lægger op til i forslaget sammen med SF og socialdemokratiet, allerede er nede omkring minimum af det absolut nødvendige. Vi vil meget nødtigt gå længere ned, men stadig væk mener jeg, at kan vi finde ud af en eller anden form for øget støtte til det eksperimentelle teater og til børneteateret især, ja til teaterområdet i øvrigt, så lad os gøre det og tage det som det primære mål med denne diskussion og disse forslag.

Jeg har forstået på lovforslaget fra kulturministeren, at vi ikke må opfatte det som et nedskæringsforslag, men som et styringsforslag. Jeg synes, det kunne være interessant på et tidspunkt at få uddybet, hvor ministeren agter at styre hen, når det ikke er nedefter, om man så må sige, for på andre områder, hvor den for tiden siddende regering udfolder sig, ved vi jo af erfaring, at når vi

får at vide, at noget ikke er nedskæring, men bare styring, så er det muligvis stadig væk ikke en nedskæring oven i hovedet på en eller anden minister, men for almindelige mennesker er det helt klart en nedskæring, og jeg kan i hvert fald faktisk ikke se meningen med dette forslag, hvis ikke sigtet lige præcis er at sørge for, at staten bliver enten liggende eller endda yder mindre, og så kan amterne jo i øvrigt, som ministeren så flot siger det, bare yde alt det, de i øvrigt måtte have lyst til, som om der ikke var noget, der hed en indenrigsminister, som om der ikke var noget, der hed en regering, der skærer ned i bloktilskuddene, som om fru Britta Schall Holberg havde levet helt forgæves, hvilket hun jo desværre ikke har.

Den sidste del af ministerens forslag er regelforenklingen omkring børneteateret og det opsøgende teater. Jeg er ikke sikker, så jeg er også meget varsom med at sige noget positivt om det, kulturministeren kommer med, men jeg vil godt sige, at jeg faktisk har lidt svært ved at se, at vi skulle være 100 pct. imod det.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Ordføreren vedrørende lovforslag nr. L 95 angående ændring af lov om teatervirksomhed, hr. Bernhard Baunsgaard, har ordet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne takke for de bemærkninger, der er faldet om det radikale lovforslag, og så vil jeg godt gribe tilbage til noget, der skete sidste efterår.

Det var den 29. september 1983, da ministeren ophævede teaterudvalget. Hvis det nu havde været, fordi ministeren havde haft et meget klart kulturpolitisk sigte med sin teaterpolitik, kunne man vel have accepteret, at det var sket. Så kunne vi altid diskutere, om dette teatersigte var rimeligt og rigtigt. Men det var det jo desværre ikke. Det viser ministerens forslag i dag.

Jeg vil gerne i fortsættelse af det, jeg sagde om den 29. september, citere, hvad ministeren sagde netop før. Ministeren spurgte: »Er det i det hele taget teaterområdet, der trænger til at få nye bevillinger? Der er så meget andet, der trænger.«

[Bernhard Baunsgaard]

Og jeg vil gerne her også citere, hvad fru Mette Madsen sagde: »Jeg ville ønske, at vi havde råd til at bruge noget mere på teatret.«

Jeg tror, at fru Mette Madsen mener det helt alvorligt, men jeg vil gerne vende det lidt om og sige: har samfundet råd til at lade være at ofre mere på teatre netop nu? Efter min mening nej.

Vi nærer vel alle sammen meget stor beundring for Ibsen, og hvad der kunne præsteres af teater i slutningen af forrige århundrede, og jeg synes, at når vi har denne store beundring for Ibsen, skulle vi lige tænke over, hvad det var for et teater, man havde dengang. Det var det, man kan kalde det borgerlige teater. Det var betalt af borgerskabet, og det, som Ibsen gjorde, var at sætte borgerskabets idealer og holdning til debat. Det var jo det, der skete med »Et dukkehjem«.

Jeg mener, at borgerskabet dengang fik utrolig meget af det teater, det betalte, nemlig diskussionen om, hvorvidt dets holdninger og idealer nu var holdbare og rimelige.

Det er derfor, jeg vil vende fru Mette Madsens ord om og sige: vi har slet ikke råd til at lade være at have et godt teater, for det er det gode teater, som skal sætte vore holdninger til debat, og intet fornuftigt menneske kan jo i fuldt alvor hævde, at vore holdninger er gode nok, al den stund vi tillader bare sådan en ting som, at vore unge går arbejdsløse rundt og ikke får lært noget. Derfor trænger vi til at få denne samlede lovgivning omkring dansk teater. Jeg nærer ingen illusioner om, at det nogen sinde vil lykkes at skaffe tilstrækkelige bevillinger til den del af teatret, der virkelig tør sætte vore holdninger til debat, medmindre det bliver som led i en samlet lovgivning.

Loven om Det kgl. Teater, som dansk teaterlovgivning bygger på, er fra 1935. Man kan vel lidt ondskabsfuldt sige, at teatrets opgave er at give gode, sunde oplevelser, der ikke forstyrrer hverken den enkelte eller samfundet for meget. Det gentages i samtlige teaterlove. Naturligvis burde formålsparagraffen for dansk teater være at give gode forestillinger, for min skyld gerne på Det kgl. Teater; det, som vi har dér, er jo nationalteatret. Men så vil jeg føje til, at derudover er det teatrets opgave virkelig at fremstille og give forestillinger, der kan få os til at diskutere vore holdninger og vore idealer. Det er jo det eneste sted, vi virkelig kan få rystet

vore holdninger og få taget dem op til nyvurdering.

En af de andre ordførere her i dag, hr. Per Stig Møller, har skrevet en lille bog, der hedder »Orwells håb og frygt«. Deri påviser han det, som vi kan få hos kunsten, og som vi ikke får nogen andre steder, nemlig at det er kunstneren, der før nogen anden i dette samfund kan påvise, hvor det bliver skævt. Jeg synes, hr. Per Stig Møller har gjort det udmærket med hensyn til Orwell. Orwell rejste jo diskussionen, om et socialistisk samfund overhovedet er foreneligt med bevarelsen af den personlige frihed. Orwell håbede, at det var det, men det var kunstneren, der først gav os den virkelige diskussion. Det er det, vi skal have af vores teatre, og det er det, vi giver dem alt for ringe vilkår, alt for ringe rammer, til at give os, og det er derfor, vi skal have løst op. Jeg må bede ministeren om hurtigt at få nedsat et udvalg til at tage diskussionen om det danske teater som helhed op, for jeg ved da godt, at flertallet herinde skal have meget til Det kgl. Teater, for at der kan blive noget til det eksperimenterende teater. Det er jo aldrig særlig sjovt at få sine idealer plukket i stykker, men det er jo nødvendigt, for at vi kan få et bedre samfund.

Jeg vil gerne sige om de enkelte lovforslag, at jeg ikke kan acceptere ministerens forslag. Hvordan man end vender og drejer det, går ministerens forslag ud på, at der skal være flere til at bestemme, hvad der gives på teatrene, og man kommer ikke væk fra, at det, der først kommer i farezonen, er det nye og det eksperimenterende. Der er jo ingen tvivl om, at vil man have mange i teatret, skal man i vore dage spille »Pygmalion«, mens derimod den forestilling af Fassbinder om den brændende by, som Århus Teater gav, kan blive en succes, men der er en stor risiko for, at den ikke bliver en succes, og at den koster alt for meget. Derfor: når der bliver sat klemme på økonomien, er det naturligvis de eksperimenterende forestillinger, der glider ud.

Jeg vil sige om dette, at til trods for, at vi giver det eksperimenterende teater så ringe kår, kan vi dog gud ske lov glæde os over, at man ganske roligt fra teatrene sætter sig ud over de stramme formålsparagraffer og eksperimenterer og af og til giver os forestillinger, der virkelig prøver at ruske op i os. Det gælder ikke alene Århus Teater, det er bare

[Bernhard Baunsgaard]

et eksempel. Gladsaxe Teater har eksperimenteret med teaterrummet og har gjort det på en måde, der virkelig må have givet en forståelse for det eksperimenterende teater for dem, der har overværet det. Folketeatret har ved siden af sine forestillinger »Nøddebo Præstegaard« og »Ebberød Bank« givet os skuespil, der også med lidt anstrengelse kunne ruske op i vore holdninger. Og jeg kunne nævne flere endnu.

Men tilbage står jo – og det er det, der gør, at det er nødvendigt, at vi griber ind i dag – som jeg sagde i min korte bemærkning, at én tredjedel af én procent efter gældende lovgivning går til det eksperimenterende teater, og vi er nødt til at stramme op på det. Derfor kan jeg ikke gå med til ministerens forslag, for det vil medføre, som det er sagt heroppe, et yderligere loft over, hvad der bruges til teater, og det går først og fremmest ud over det nye i teatret, som er så nødvendigt. Der er dog ingen, der skal bilde mig ind, at det borgerlige Danmark og den borgerlige verden i forrige århundrede nåede til netop den form for teater, som simpelt hen er den, der skal blive stående resten af menneskenes levetid.

Ministeren har derudover et forslag om, at vi skal lette administrationen af tilskudsbeholdningen til egnsteatret. Det er jeg meget optaget af sker, og det vil jeg gerne gå med til.

Fællesforslaget har et forslag om, at vi bør udvide teaterrådet. Det vil jeg gerne støtte. Jeg mener, at teaterrådet med 3 medlemmer er for lille til virkelig at få et indtryk af, hvad der sker rundt omkring i de danske teatre.

Fælles for vort forslag og fællesforslaget er jo så endelig, at vi bør støtte amatørteatrene. De har bedt om at få en bevilling på ca. 400.000 kr., og det synes jeg er meget rimeligt. Man må ikke glemme, at mellem 40.000 og 50.000 mennesker året rundt beskæftiger sig med amatørteater, og at de virker for hundrede faste teatre rundt om i landet. Jeg synes, at de fortjener at blive støttet.

Jeg kan her benytte lejligheden til at sige, at jeg har sat det i forhold til Det kgl. Teaters bevilling til at drive teater, opera og ballet, og det giver en forøget bevilling, der netop vil medføre de 400.000 kr.

Derefter vil jeg gerne sige noget om Arteordningen. Vi er nødt til at se kendsgernin-

gerne i øjnene: vi har ikke mere en landsdækkende abonnementsordning. Frederiksborg amt har meldt sig ud, Roskilde amt har debatteret det, og der er fare for, at det også melder sig ud, og så nemt som det nu engang er at komme fra det ene amt til det andet, kommer man nok ikke bort fra, at det er en rimelig indvending, Københavns amt nu kommer med, at dette, at Frederiksborg amt har meldt sig ud, medfører, at der kommer ekstraudgifter for Københavns amt, og det må vi se på.

Jeg har i dag ikke et løsningsforslag, men både ministeren og fællesforslaget er inde på, at der må ske noget omkring Arteordningen. Alle erkender vel i dag, at vi bør løse Arteordningen fra ophavsmændene, socialdemokratiet, og gøre det netop til et ansvar for amterne. Det tror jeg nok er det sted, hvor vi ender.

Jeg vil gerne sige her om Arteordningen, at man også er nødt til at erkende, at den har én virkning, som ingen af os for alvor kan være interesseret i. Arteordningen blev startet af socialdemokratiet og fagbevægelsen. Arte udvalgte dengang kunstnerisk værdifulde forestillinger og sørgede for, at der blev skabt abonnementsordninger på de teatre, der kom med disse forestillinger, eller man valgte forestillinger, som man mente i særlig grad ville have interesse for arbejdere og funktionærer. Dette er jo totalt blevet væk. Arteordningen har, sådan som dens rammer er fastlagt, til opgave at reklamere og gøre populær og sørge for, at der kommer mange til en hvilken som helst forestilling på et teater, der er inde under abonnementsordningen, uanset kvaliteten af forestillingen, og det er uacceptabelt.

Men jeg drømmer ikke om, at vi kan blive ved denne lappeløsning. Lad mig minde om, hvad den tidligere kulturminister Niels Mathiasen – ja, dengang var det jo den senere kulturminister – sagde som ordfører for socialdemokratiet, da vi behandlede teaterloven af 1970: »Det, vi trænger til, er én samlet løsning for dansk teater omfattende også Det kgl. Teater.« Hans ord gælder stadig væk i dag.

Må jeg endelig sige ganske kort om det radikale lovforslag: vi har med vilje delt det op, sådan at de forskellige teatre, som får støtte – det er landsdelsteatrene og Det rejssende Landsteater – skal have særbevillinger

[Bernhard Baunsgaard]

til eksperimenter, for at understrege, at intet teater er et rigtigt teater, uden at der i dette teater indgår eksperimenter. Men sådan som rammerne er, må vi også erkende, at betingelsen for, at man kan få eksperimenter frem, er en særbevilling. Jeg har en lidt forskellig formulering for Det rejsende Landsteater og for de faste landsdelsteatre. Jeg mener, at det, som Den jyske Opera under Det rejsende Landsteater er i færd med – jeg kan vel sige det på den måde – er så frækt og enestående – nemlig at man har sat sig for i løbet af nogle år at give Wagner – at det virkelig bør støttes. Derfor har jeg formuleret denne del af en paragraf på en sådan måde, at det skulle kunne imødekommes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 82:

Forslag til lov om ændring af lov om musik.
(Fremsat 22/2 84).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Inge Fischer Møller (S):

Nu ser vi igen et tilsyneladende besnærende lovforslag fra kulturministeren. Det ser godt ud, hvis man læser det meget overfladisk, men indeholder som andre forslag camouflerede besparelser.

Jeg skal ikke bruge ret megen tid nu; jeg tror, det er bedre at bruge tiden under udvalgsarbejdet, men for det første synes jeg faktisk, at det ikke er rimeligt og heller ikke hæderligt af kulturministeren at fremstille lovforslaget i den form, når man kan læse, at

vi indtil nu har haft nogle regler, der går ud på, at staten har dækket udgifterne med 50 pct., og så har amter og kommuner suppleret med resten, og så er det så pænt formuleret i lovforslaget, at nu skal man altså kunne give indtil 50 pct. Så langt, så godt. Men når man så læser i bemærkningerne – og her vil jeg godt have lov til at citere – så støder man på et sådant afsnit, at man næsten ikke vil tro, det er rigtigt. Der står:

»I betragtning af de betydelige tilskud, som staten yder til landsdelsorkestrene, finder man det mest rimeligt« – var det ikke rimeligt, om ministeren hørte efter? – »at kulturministeriet får mulighed for selv at træffe beslutning om størrelsen af de statslige tilskud til landsdelsorkestrene, således at disse tilskud kan indgå i de almindelige overvejelser om fordeling af kulturministeriets økonomiske ressourcer.«

Det vil jeg meget gerne have uddybet, ikke som tidligere, da vi behandlede museumsloven, hvor jeg sagde, at det kunne vi få uddybet under udvalgsarbejdet, men jeg vil godt høre, hvad ministeren har tænkt sig med netop denne formulering, her og nu.

Og så vil jeg godt spørge om noget. Vi har under debatten om teaterloven hørt ret meget om mediernes interesse for loven. Når man har læst aviserne, så har ministeren overhovedet ikke talt om, at der også kom en revision af musikloven, og derfor vil jeg godt gøre lidt vold på mig selv, for man må jo også tænke lidt på søstersolidaritet og andet, men jeg vil godt spørge: er det, fordi det drejer sig om et lovforslag, som ministeren, når alt kommer til alt, ikke kan gå ind for? Sagt måske lidt mere konkret: skal det dølges, at man skal spare, at man skal kvæle nogle aktiviteter på dette område? Det vil jeg rent faktisk gerne have svar på nu.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg er ikke klar over, om fru Inge Fischer Møller har været til stede under behandlingen af teaterloven. Det går jeg ud fra at hun har, for en vis dels vedkommende i hvert fald. Hvis fru Inge Fischer Møller har hørt det halve af det, som fru Inge Fischer Møller nu tror jeg ikke har hørt, så vil det være gået op for hende, at dette lovforslag er fremsat efter præcis det samme princip som det fore-